

Õ P P E M A T E R J A L

Astrid Lindgren

Mio, mu Mio

Lavastus kogu perele

Sisukord

Lühidalt Astrid Lindgrenist.....	3
Tööleht 1: Küsimused raamatu ja lavastuse kohta.....	4
Tööleht 2: Mio katsumused.....	5
Tööleht 3: Tegelased	6
Tööleht 4: Kangelase teekond	7
Tööleht 5: Konfliktne lühistseen elust enesest.....	8

Lühidalt Astrid Lindgrenist

Astrid Anna Emilia Lindgren (neiupõlves Ericsson) tuli ilmale Rootsi väikelinnas Vimmerbys aastal 1907. Tema vanemad, Samuel August ja Hanna Ericsson, olid lihtsad taluinimesed, kes väärtustasid laste kasvatamisel vabadust, loovust ja vastutust. Lastele anti palju iseseisvust, mis kujundas Lindgreni maailmapilti ja lõi eeldused tema kirjanikukarjäärile. Lugude jutustamine ja väljamõtlemine oli nende igapäevase elu loomulik osa. Aga ka töö tegemine. Just lapsepõlvest päris Lindgren oma töökuse ja armastuse kirjanduse vastu.

Pärast kooli lõpetamist alustas Lindgren tööd ajalehes Vimmerby Tidning, kus 1921. aastal ilmus ka tema esimene kirjutis. 18-aastaselt jäi ta lapseootele ja pidi kodust lahkuma. See oli tollal suur skandaal. Ta kolis Stockholmi, õppis sekretäriks, sai tööd ühes kontoris ja sünnitas Taanis poja Larsi, kes jäi alguses kasuperre kasvama. 1931. aastal abiellus Astrid Sture Lindgreniga ja sai oma poja taas enda juurde tuua. 1934. aastal sündis neil tütar Karin, kellele Astrid hakkas jutustama lugusid Pipist. Just Karin mõtles välja nimed Pipi Pikksukk ja Segasummasuvila. Teise maailmasõja ajal töötas ta Rootsi luureteenistuses kirjade tsensorina. Hiljem aastakümneid kirjastuses Rabén & Sjögren lastekirjanduse toimetajana. Oma varasest töö- ja elukogemusest tingituna kajastub ka tema teostes sügav arusaam inimlikkusest ja õiglusest.

Lindgreni tuntuim tegelane on Pipi Pikksukk. Pipi on punapäine, erakordselt tugev ja iseseisev tüdruk, kes elab koos hobuse ja ahviga. Esimene raamat Pipist ilmus 1945. aasta jõulude paiku ja see sai koheselt suurt vastukaja. Tekkis arutelu, kas Pipi pole mitte halva kasvatusena ja sõnakuulmatuse tõttu ebasobilik tegelane. Samas lapsed ja mitmed tunnustatud kriitikud armastasid teda. Tema karakteriga murdis Lindgren traditsioonilisi lastekirjanduse reegleid. Keskmesse tõusis vabaduse ja seikluste maailm, kus lapspeategelane on täiskasvanutest iseseisev ja tõstatab suuri küsimusi julguse, sõpruse ja inimloomuse kohta. Lindgreni arvates tuleb lastesse suhtuda kui võrdsetesse ja hästi hakkavad nad käituma ainult vanemate poolse tingimusteta armastuse, mitte rangete reeglite tõttu.

Lisaks Pipile on Lindgren loonud ridamisi armastatud tegelasi ja lugusid: Vahtramäe Emil, röövlitütar Ronja, katustel kondav Karlsson, meisterdetektiiv Kalle Blomkvist jt. Peale isepäiste tegelaste on tema teosed olulised veel lastekirjanduses harjumata teemavalikute poolest. Näiteks surm, taassünd ning headuse ja kurjuse vaheline võitlus. „Mio, mu Mio“ (1954, e k 1993) algab peategelase Bo Vilhelm Olssoni kirjeldusega, kuidas tädi ja onu ei salli teda, sest Bosse käitub alalõpmata valesti. Nende arvates oli see üks õnnetu päev, kui ta nende ellu ilmus. Poiss tahab endale sõbra eeskujul ka päris oma isa, kelle leiab lõpuks muinasjutumaailmast. Seal on Bosse hoopis kuningapoeg Mio, kes peab päästma maailma kurjusest. See katsumus aitab tal sõprade abiga saada selgust iseendas. Sest nagu Lindgren on öelnud, tekitab lapses suurimat hirmu üksindus ja selle vastu saab vaid armastusega. Kõike seda aitas visuaalselt raamatulehtedele püüda eesti päritolu kunstnik Ilon Wikland (sünd 1930). „Mio, mu Mio“ oli tema esimene proovitöö illustraatorina ning sellest sai alguse nende 40 aastat kestnud sõprus ja koostöö.

Lindgren avaldas umbes 75 raamatut, mida on müüdud üle 170 miljoni eksemplari ja tõlgitud 111 keelde. Tema looming on inspireerinud filme, telesarju ja kunsti. Ta jäi elu lõpuni ühiskondlikult aktiivseks ja seisis laste ning loomade õiguste eest. Lindgren suri 2002. aastal, jättes endast maha pärandi, mis on oma põnevuse ja soojusega mõjutanud nii väikeseid kui ka suuri lugejaid üle kogu maailma.

Tööleht 1: Küsimused raamatu ja lavastuse kohta

1. Mida teadsid varasemalt Astrid Lindgrenist? Milliseid tema teoseid Sa lugenud oled?
2. Milliste teiste raamatute või filmidega „Mio, mu Mio“ sarnaneb? Too mõni näide ja selgita.
3. Kuidas üks lavastus või film erineb raamatust? Kuidas erineb sama teose lugemine selle vaatamisest teatris või kinos?
4. Milline oli „Mio, mu Mio“ lavastuse peamine sõnum, mille Sa teatrist endaga koju kaasa võtsid? Miks?
5. Millised lavastuslikud elemendid Sulle meelde jäid? Kuidas meeldisid kostüümid või lavakujundus? Milline tegelane läks eriliselt hinge?
6. Kui oluline oli antud lavastuses video- ja helikujundus? Milline koht oli visuaalselt ja heliliselt eriti mõjus?
7. Miks on vaja iga lavastuse juures valguskujundajat? Kuskohas ja kuidas hakkasid varjud „Mio, mu Mios“ kaasa mängima?
8. Kuidas kirjeldaksid Mio iseloomu? Kuidas see lavastuse jooksul muutus? Mida ta alguses teha ei tihanud ja miks?
9. Öeldakse, et hirmul on suured silmad – mida see ütlus tähendab? Kuidas Sina oled oma hirmudele vastu astunud? Kes on sind nende seljatamisel aidanud?
10. Kuidas kirjeldaksid ühte tõelist sõpra? Mida teed, et olla ise kellelegi heaks sõbraks?

Tööleht 2: Mio katsumused

Otsi raamatust või tuleta meelde lavastusest kolm kohta, milliste katsumustega pidi Mio silmitsi seisma. Sõnasta katsumused ja kirjelda, kuidas Mio need lahendas? Mis või kes teda sel teel aitas?

Katsumus (takistus)	Lahendus	Abiline või abivahend

Kirjandusteose kulminatsiooniks nimetatakse kohta, kus loo pinge jõuab haripunkti ja konflikt või suur vastasseis saab lahenduse. Pane oma sõnadega kirja, milline oli „Mio, mu Mio“ loo haripunkt ja kuidas see lahenes?

Tööleht 3: Tegelased

1. Kirjelda võimalikult täpselt loo peamisi tegelasi.

	Välimus	Iseloom	Hirmud	Tugevused
Mio				
Jum-Jum				
Rüütel Kato				
Kuningas				

2. Koosta nimekiri, milliseid tegelasi Sa lavastuses veel kohtasid? Millised võisid olla nende hirmud ja tugevused?
3. Võta pinginaabri tööleht ja proovi tema kirjelduse järgi ühte konkreetset tegelast joonistada. On see sarnane lavastuses kujutatuga? Milliseid detaile tahaksid veel lisada ja miks?
4. Arutle klassis, miks oli Lindgreni arvates laste suurimaks hirmuks mitte surm, vaid üksindus. Kuidas teha nii, et inimesed ei tunneks, et on üksi?

Tööleht 4: Kangelase teekond

Kangelase teekond on lugu, kus peategelane läbib suure katsumuse, mis tema elu jäädavalt muudab. Sellest on kirjutanud mütoloog Joseph Campbell raamatu „Tuhandenäoline kangelane“ (1949, e k 2005), mille võib lihtsustatult kokku võtta järgmiste etappidena:

1. **Tavaline maailm** – kangelane elab oma igapäevast elu.
2. **Kutse seiklusele** – midagi juhtub, mis kutsub kangelast tegutsema.
3. **Keeldumine** – kangelane kõhkleb, kardab või ei taha oma tavapärasest elust lahti lasta.
4. **Õpetaja kohtamine** – keegi annab peategelasele nõu või abi.
5. **Läve ületamine** – kangelane astub uude ja tundmatusse maailma.
6. **Katsumused ja sõbrad-vaenlased** – algab katsumusterikas seiklus, millel kangelane kohtab väga erinevate eesmärkidega tegelasi.
7. **Sukeldumine sügavikku või koopasse** – ettevalmistus suurimaks katsumuseks.
8. **Suur katsumus** – kõige raskem hetk, kus kangelane peab tõestama oma vaprust.
9. **Auhind** – kangelane saab midagi väärtuslikku (teadmised, ese, kogemus).
10. **Tagasitee** – kangelane naaseb koju.
11. **Muutunud kangelane** – kangelane on muutunud ja temas on toimunud areng.

Arutle klassis, millistele kangelase loo etappidele vastab Mio teekond? Sellest inspireerituna kirjuta oma kangelaslugu.

Loo kirjutamise juhised:

- Vali **peategelane** (see võib olla inimene, loom või fantaasiategelane).
- Mõtle, milline on tema **tavaline maailm** ja mis põhjusel algab tema seiklus.
- Lisa vähemalt **viis etappi** ülal kirjeldatud teekonnast.
- Kasuta oma fantaasiat. Kirjuta nii, et ka Sul oleks põnev seda lugeda (kasuta ootamatuid pöördeid, ära karda lisada tegelastele kiikse või teha dialoogis nalja jms).
- Loo pikkuseks on **1–2 lehekülge**. Loo lõpus peab kangelane olema muutunud.
- Lisa **pealkiri** ja mõtle, mis võiks olla loo moraal.
- Küsi pinginaabri arvamust. Mida peaks Sinu loole veel lisama?

Tööleht 5: Konfliktne lühistseen elust enesest

Looge klassis 3–4 liikmelised tiimid ja ühiselt arutades mõelge välja üks stseen elust enesest, kus peategelane üritab midagi saavutada, aga ülejäänud tegelased takistavad teda. Näiteks kuidas üks õpilane läheb õpetajalt kontrolltöö järeletegemist ja hinde parandamist paluma. Aga nii õpetaja kui ka kõrvalseisvad kaasõpilased on seisavad sellele plaanile vastu. Õpetajal pole aega ja õpilased, kes said esimesel korral hea hinde, peavad töö uuesti tegemist ebaõiglaseks.

Stseeni lavastamiseks leppige omavahel kokku:

- Mis on stseeni teema?
- Milles seisneb usutav konflikt?
- Milline on iga tegelane? Mida ta soovib ja tegelikult kardab? Kes keda mängib?
- Kuidas lugu areneb? Kuhu pinge kasvab ja miskohas lugu lõpeb?
- Loo pikkus (mitte üle 4–5 minuti).

Etendage oma väljamõeldud stseen terve grupiga teiste ees.

Pärast iga grupi stseeni nägemist arutage ühiselt klassis:

- Mis oli peategelase eesmärk?
- Mida peategelane oleks pidanud tegema, et oma eesmärgini kiiremini jõuda?
- Mõelge rüütel Kato peale ja arutage, miks lühistseenis nähtud kõrvaltegelased võisid peategelasse nii vaenulikult suhtuda – mida nad kartsid ja miks?
- Milline oleks olnud kõigi suhtes õiglane lahendus?
- Kuidas päriselus sellistele konfliktidele reageerida? Mismoodi on võimalik konflikte ennetada?